

לישועתך קויתי

על שולחנו של הגאון המקובל
איש האלקים הרב שמשון חיים בן הרב נחמן מיכאל נחמני זי"ע
מחבר הספרים הקדושים זרע שמשון ותולדות שמשון
פרשת כי תשא תש"פ | גיליון מס' 234

מרגליות שמשון

אך את שבתתי תשמרו. (שמות לא יג)

קשה, מדוע הזכיר כאן הכתוב שבתתי בלשון רבים. מה נשתנה משאר מקומות, בהם מוזכרת השבת בלשון יחיד. עוד יש לדעת, מה באה למעט תיבת אך.

ויש לומר ביישוב הקושיות, בהקדם ביאור מאמרם ז"ל (שבועות כ:), 'זכור ושמור בדיבור אחד נאמרו'. שיש להבין, מדוע בדברות הראשונות נאמר 'זכור את יום השבת' ואילו בשניות, 'שמור את יום השבת'. עוד יש לתמוה תמיהה גדולה, על כך שבדברות הראשונות (לעיל כ יא) נאמר בטעמה של מצות השבת, 'כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ... וינח ביום השביעי'. אך בדברות שניות (דברים ה טו) נזכר טעם שונה, 'וזכרת כי עבד היית בארץ מצרים ויצאך ה' אלקיך משם ביד חזקה'.

והנה אמרו חכמים (עירובין נד.), שכאשר ניתנו הלוחות הראשונות, ניתנה להם לישראל חירות מן היצר הרע ומשעבוד מלכויות. ועליהם אמר הכתוב (תהלים פב ו), 'אני אמרתי אלהים אתם'. אולם לאחר מכן, משחטאו ישראל בעגל, חזר להם יצר הרע למקומו. וגם, חזרה עליהם גזירת שעבוד מלכויות.

עוד ידוע, מה שכתבו רבותינו המפרשים, שאם היו מתעכבים בני ישראל בארץ מצרים, עד מלאת להם שם ארבע מאות ושלשים שנה, שוב לא היו יכולים לשלוט עליהם, שום אומה ולשון. ברם, מאחר וכמעט נכנסו לשער החמישים של טומאה, הקדים ה' לגואלם ממצרים בחיפזון, טרם שהגיע זמנם. וכדי להשלים את אותם השנים, אשר נחסרו מגלות מצרים, באו כל הגלויות האחרות.

והנה כשניתנו לישראל הדברות הראשונות,

בהיותם עדיין בבחינת מלאכים, אזי אף בימות החול לא היו עושים מלאכה, כעין שנאמר לעתיד לבוא (ישעיה סא ה) 'ועמדו זרים ורעו צאנכם'. וממילא, עיקר הציווי ששייך בהם, הוא מצוות עשה של 'זכור'. לקדש את השבת במאכל, במשתה ובדברי תורה. וכמו כן, באותו זמן לא היה טעם המצווה, אלא זכר למעשה בראשית.

אך בדברות האחרונות, שניתנו לישראל אחר שחטאו העגל וירדו ממדרגת המלאכים, הוזהרו בהם בעיקר על ה'שמור', שהוא מצוות לא תעשה. כלומר, להיזהר ולהישמר מעשיית מלאכה ביום השבת.

ואיתא בגמרא (שבת קיח:), 'כל המשמר את השבת ניצול משעבוד מלכויות'. לכן בדברות אלו, אחר שחטאו ושוב יכולות לשלוט עליהם אומות אחרות, הוגד להם הטעם של 'וזכרת כי עבד היית בארץ מצרים ויצאך ה' משם ביד חזקה'. כי ביקשה תורה ללמד לישראל, שאחר ונפדו ממצרים ביד חזקה, היינו קודם זמנם, עלולים הם להשתעבד שוב תחת אומות העולם. 'על כן צוך ה' אלקיך לעשות את יום השבת', כדי שבזכותה תהיו ניצולים משעבוד מלכויות.

מעתה נבוא לבאר כמין חומר, את פסוקנו 'אך את שבתתי תשמרו'. כי הנה למדנו מדברי המדרש (שמות רבה נא ח), שפסוק זה נאמר אחרי חטא העגל. שדרשו שם 'בוא זהב שבמשכן ויכפר על זהב העגל'. וזה שרמז הכתוב בתיבת אך, לאמור להם, עכשיו אחרי שחטאתם בעגל וחזרה עליכם גזירת שיעבוד מלכויות, אזי מצווים אתם ועומדים, 'את שבתתי תשמרו'. שבתתי לשון רבים, כדברי חכמינו (שבת שם) 'אלמלא משמרים ישראל שתי שבתות מיד נגאלים'.

(זרע שמשון פרשת כי תשא, מאמר ד)

הלכתא כנהמני

לזכות בתו תחי'. לאחר שני שבועות ממש, סמוך ונראה לתחילת ימי הלימודים בבתי הספר, ביומא דהילולא של המחבר ר' אלול, התקשרו לבתו מאחד מהמקומות שאליהם הציעה את עצמה לפני כמה חודשים, והודיעו לה שהם צריכים עוד טיש'ער (מורה) ויכולים לקבל אותה, והיה זה אחד מבתי הספר החסידיים בברוקלין, אשר לא היה יכול להיות עבורה מקום יותר ראוי ומכובד ללמד ולהתפרנס, מאשר בבית יעקב ההוא.

פרנסה מכובדת במקום מכובד מספר הרב מנחם בנימין פאשקעס שליט"א: ביום שני, פורים דמוקפים סיפר לי קרוב משפחתי הרב נ.ק. מבורו פארק, שבתו שתחי' סיימה את לימודיה בסקול (=בית ספר, בית יעקב) וחיפשה מקום שתוכל לעבוד ולהיות טיש'ער (=מורה), ובמשך כל הקיץ יותר משלושה חדשים חיפשה ולא מצאה מקום שיקבלו אותה ללמד שם, ולבסוף אף הוסיפה וחיפשה במקומות שלא היה לה כל כך רצון לעבוד שם, וגם באלו לא היו צריכים מורות, ולא מצאה שום מקום שיקבלו אותה.

בצר לו סיפר לידידו, שאין לו מנוח מכך שבתו עדיין לא התקבלה לשום מקום ואין זה ראוי כלל שתישאר בבית בחוסר מעש, וכבר מתחיל הלימודים בעוד כמה שבועות. אמר לו חברו שמעתי שיש סגולה נפלאה מאד והוא לימוד ספר 'זרע שמשון' אשר המחבר הקדוש מבטיח בהקדמת ספרו בני, חיי, ומזוני טבא לכל מי שילמד ויהגה בספרו, וכששמע זאת קיבל על עצמו ללמוד בספר

בקצרה

הטעם שמשה רבינו התעשר דוקא מהפסולת של הלוחות. כדי להודיע ששבירת הלוחות היה לטובת ישראל, שאם לא כך, לא היה מתעשר ממה שגרם להם עניות.

ציטוט:

ועוד, להודיע ששבירת הלוחות היתה לטובתן של ישראל, כמו שאמרו ז"ל (שמו"ר מו, א) מוטב תדון כפנויה וכו', והוא לא הטא כלל בשבירתן שאדרבה הסכים הקדוש ברוך הוא עמו, כדאמרינן (דברים רבה ה, יג) יפה כחך ששברת. ומשום הכי רצה (-הקב"ה) שיתעשר באלו הלוחות, כדי שידעו הכל שזה העשר בא לו בשביל שנתעסק בצרכיהם של ישראל והניח עסקיו, וכדי שילמדו כל העוסקים עם הצבור להתעסק עמהם לשם שמים, כדתנן בפרק ב' דאבות (מ"ב). (מתוך ספר זרע שמשון המפואר מאמר כו)

בחן את עצמך

מדוע נאמר 'שבתותי' לשון רבים? (שמות לא, יג).

- א. המשמר שבת אחת זוכה לשמור שבת נוספת
- ב. לאחר חטא העגל, הוצרכו לאזהרה לשבות ממלאכה, וכדי להגאל בגאולה השלמה צריכים לשמור שני שבתות
- ג. צריך שייזכה גם את חבריו בשמירת שבת מדין ערבות
- ד. תשובות א. ג. נכונות

התשובה בזרע שמשון המפואר פרשת כי תשא מאמר ד

התשובות הנכונות לפרשיות הקודמות: משפטים, ב. תרומה, ד. תצוה, ד.

טוב שמוע

בחסדי השם יתברך, ניתן להשיג בחנויות 'הגדה של פסח' זרע שמשון, אמרים ומרגליות נפלאים ומאירים, מלוקטים ביד מעשה אמן הגה"ח הרב שלמה נאדל שליט"א. טעמו וראו כי טוב.